

فصل ۵

واحد

بهداشت دهان و دندان

مقدمه:

دانشگاه علوم پزشکی شیراز از سال ۱۳۸۶ نسبت به اصلاح نظام سلامت در حوزه بهداشت دهان و دندان اقدام نموده است. یکی از مواردی که در این برنامه اصلاح گنجانیده شده است، افزایش دسترسی گروه‌های هدف در حاشیه شهرستان شیراز به خدمات سطح یک پیشگیری از پوسیدگی دندان و بیماری لثه از طریق پارک سلامت دهان و دندان می‌باشد. این واحد با همکاری شهرداری شیراز تاسیس گردیده است. تاسیسات موجود در پارک زیر بنای حدود ۱۶۰ متر داشته و دارای هشت یونیت دندانپزشکی می‌باشد، آنچه که این واحد را از سایر واحدهای دندانپزشکی استان متمایز می‌نماید ارایه صرفاً خدمات پیشگیری به گروه‌های هدف می‌باشد. روال کار به این شکل است که با هماهنگی سازمان آموزش و پرورش هر روز قریب به چهل دانش‌آموز ابتدایی به پارک آورده می‌شوند و تحت نظر مربی به بازی در محیط ایمن پارک می‌پردازند که این کار ضمن ارتقای نشاط دانش‌آموزان باعث کاهش استرس و ترس آنها از محیط دندانپزشکی خواهد شد. سپس دانش‌آموزان به اتاق آموزش هدایت می‌شوند که به آنها روش مسواک زدن و استفاده از نخ دندان آموزش داده می‌شود. سپس بر حسب مورد به اطاق فیشورسیلانت و فلورایدتراپی هدایت می‌شوند و پس از دریافت خدمات به مدرسه هدایت می‌شوند. از سال ۱۳۸۶ تاکنون این روند ادامه داشته و این موضوع باعث گردیده است که سایت مناسبی برای کارآموزی و کارورزی دانشجویان دندانپزشکی و کاردانی بهداشت دهان فراهم آید. این پارک که در ایران و کشورهای خاورمیانه بی نظیر است تاکنون بارها مورد بازدید مسئولین عالی رتبه وزارت بهداشت واقع گردیده است.

تعاریف و اصطلاحات

فیشورسیلانت: (یا شیاربند) روشی که در آن بوسیله مواد هم‌رنگ دندان، شیار دندان را مسدود می‌کنند تا گیر مواد غذایی و به دنبال آن پوسیدگی دندان کم گردد، این روش بیشتر برای کودکان و دندان‌های تازه رویش یافته انجام می‌شود.

پالپاتومی: قطع کردن پالپ (مغز قسمت تاج دندان) نوعی روش درمانی عصب دندان می‌باشد.

فلورایدتراپی: فلوراید یک ماده طبیعی است که باعث افزایش مقاومت دندانها در برابر پوسیدگی می‌شود. این ماده با آب و مواد غذایی به بدن می‌رسد ولی در مناطقی که میزان فلوراید آب آشامیدنی کمتر از ۰/۷PPM (قسمت در میلیون) باشد بایستی به دندان برسد که به روش‌های موضعی و سیستمیک استفاده می‌شود. روش‌های موضعی با دهانشویه و ژل و وارنیش فلوراید انجام می‌شود.

جدول ۱: تعداد مراکز دندانپزشکی و پرسنل مشغول به کار در مراکز بهداشتی درمانی شهرستان‌های استان فارس،

سال ۱۳۸۸

ردیف	شهرستان	تعداد مراکز		واحد دندانپزشکی روستایی			واحد دندانپزشکی شهری			تعداد دندانپزشک		بهداشتکار دهان و دندان	کاربران بهداشت دهان
		روستایی	شهری	فعال	نیمه فعال	غیر فعال	فعال	نیمه فعال	غیر فعال	طرحی	رسمی		
۱	آباده	۲	۶	۵	۰	۰	۱	۲	۰	۲	۵	۰	۰
۲	ارستجان	۳	۱	۱	۰	۰	۲	۰	۰	۰	۱	۱	۰
۳	استهبان	۲	۴	۲	۰	۰	۱	۳	۰	۲	۱	۰	۱
۴	اقلید	۷	۵	۵	۰	۰	۱	۰	۰	۲	۲	۰	۲
۵	بوانات	۵	۳	۱	۲	۰	۱	۰	۲	۱	۰	۰	۱
۶	پاسارگاد	۱	۱	۰	۱	۰	۰	۱	۰	۱	۰	۰	۰
۷	خرامه	۴	۱	۱	۰	۰	۱	۲	۰	۳	۰	۰	۱
۸	خرمبید	۲	۴	۲	۱	۰	۰	۱	۲	۲	۰	۱	۱
۹	خنج	۳	۲	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰
۱۰	داراب	۱۰	۵	۴	۰	۰	۱	۴	۰	۳	۰	۰	۲
۱۱	رستم	۵	۱	۰	۱	۰	۰	۱	۰	۱	۰	۰	۰
۱۲	زرین دشت	۱	۳	۱	۰	۰	۱	۱	۰	۲	۰	۰	۱
۱۳	سپیدان	۱۰	۲	۱	۰	۰	۲	۴	۰	۱	۱	۱	۲
۱۴	سروستان	۲	۱	۱	۰	۰	۱	۰	۰	۲	۰	۱	۱
۱۵	شیراز ۱	۸	۱۷	۱۱	۰	۰	۸	۶	۰	۱۲	۲	۲	۲
۱۶	شیراز ۲	۱۰	۱۴	۹	۰	۰	۱	۵	۱	۱۵	۴	۲	۲
۱۷	فراشبند	۱	۳	۰	۱	۰	۰	۲	۰	۱	۰	۰	۱
۱۸	فیروز آباد	۴	۳	۳	۰	۰	۰	۳	۰	۳	۰	۰	۰
۱۹	قبروکارزین	۱	۵	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰
۲۰	کازرون	۱۲	۹	۳	۱	۰	۰	۵	۲	۳	۱	۱	۱
۲۱	کوار	۶	۱	۱	۰	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۲
۲۲	لار	۸	۱۰	۸	۰	۰	۳	۳	۰	۱۱	۰	۰	۲
۲۳	لامرد	۳	۵	۱	۱	۰	۰	۱	۰	۲	۰	۰	۱
۲۴	مرودشت	۱۹	۵	۴	۰	۰	۲	۱۰	۰	۰	۲	۲	۲
۲۵	ممسنی	۱۴	۲	۳	۰	۰	۳	۳	۰	۵	۰	۰	۱
۲۶	مهر	۴	۳	۳	۱	۰	۱	۰	۱	۱	۰	۰	۰
۲۷	نیریز	۴	۳	۲	۰	۰	۱	۰	۰	۱	۰	۰	۰
۲۸	جمع کل	۱۴۹	۱۱۹	۷۳	۱۱	۸	۳۳	۴۳	۱۳	۶۷	۲	۱۳	۲۶

جدول ۵: مشخصات شاخص متوسط عملکرد دندانپزشکان برای انجام خدمات (کشیدن، ترمیمی، جرم‌گیری.....)

متوسط عملکرد دندانپزشکان برای انجام خدمات (کشیدن، ترمیمی، جرم‌گیری.....)	نام شاخص
خدمات انجام شده توسط دندانپزشکان شهرستان	صورت کسر
تعداد دندانپزشکان شهرستان	مخرج کسر
فرم‌های اطلاعات در خانه‌های بهداشت	منبع جمع‌آوری اطلاعات

جدول ۲: عملکرد دندانپزشکان به تفکیک شهرستان‌های استان فارس، سال ۱۳۸۸

ردیف	شهرستان	متوسط کشیدن دندان توسط هر دندانپزشک	متوسط خدمات ترمیمی توسط هر دندانپزشک	متوسط جرم‌گیری توسط هر دندانپزشک	متوسط فیشورسیلانت توسط هر دندانپزشک
۱	آباده	۱۸۸۵,۸۳	۱۸۱,۵	۴۴,۱۶۶	۰
۲	ارسنجان	۹۱۴,۳۳۳	۲۲۷,۳۳۳	۵۵,۶۶۶	۱۱۵
۳	استهبان	۱۹۲۷,۶۶	۷۴,۳۳	۳۳,۳۳	۷۴,۳۳
۴	اقلید	۲۲۷۶	۱۷,۳۳	۲	۴
۵	بوانات	۳۶۵۴	۴۰۳/۵	۵۸,۵۰	۰
۶	پاسارگاد	۱۶۵۲	۳۵۱	۱۲۶	۱۲۰
۷	خرامه	۴۸۶	۲۹۶	۲۴۱	۷۲,۵
۸	خرمید	۲۲۴/۵	۱۴۳	۱۴,۵۰	۱۳۷
۹	خنج	۱۰۰۲	۹۷	۵۱	۴۹
۱۰	داراب	۴۲۰۹,۲۸۵	۱۵۱,۸۵۷	۲۹,۴۳	۷۲
۱۱	رستم	-	-	-	-
۱۲	زرین دشت	۳۵۶۲,۶۶	۰	۳,۳۰	۸۰
۱۳	سپیدان	۴۶۰۲	۱۷۱	۸	۸۹,۲۵
۱۴	سروستان	۷۶۳	۲۴۴	۲۲	۷۵
۱۵	شیراز ۱	۴۸۵,۵۲	۴۱۹,۲۸۵	۳۵,۳۴	۲۱۶,۸۵
۱۶	شیراز ۲	۴۳۵,۶۴	۲۷۷,۲	۲۲,۰۳	۶۸
۱۷	فراشبند	۲۳۴۱	۲۹۲	۱۳۱	۱۰۱
۱۸	فیروز آباد	۵۷۲,۶۶	۲۳۴,۶۶	۳۶,۶۶	۸۹
۱۹	قیروکارزین	۶۴۵			۰
۲۰	کازرون	۲۴۲۷,۲۸	۲۳۸/۲۸	۹۹,۲۸	۴۱,۵
۲۱	کوار	-	-	-	۰
۲۲	لار	۸۳۸,۲۷	۲۹۵/۸۱	۱۰۷,۸۱	۵۳
۲۳	لامرد	۱۴۴	۱۰۱	۴۲	۷۰
۲۴	مرودشت	۱۳۰۱,۸۳	۱۷۰,۸۳	۱۵,۳۳	۷۱
۲۵	ممسنی	۸۷۴,۵۷	۱۶۲,۸۵	۲۷,۵۷	۵۷۷,۵
۲۶	مهر	۱۵۲	۱۱۱,۵	۱۱۲	۰
۲۷	نیریز	۱۶۰۱,۶۶	۲۱۱,۶۶	۲۹,۶۶	۰

ادامه‌ی جدول ۲: عملکرد دندانپزشکان به تفکیک شهرستان‌های استان فارس، سال ۱۳۸۸

ردیف	شهرستان	متوسط فلورایدترابی توسط هر دندانپزشک	متوسط آموزش بهداشت توسط هر دندانپزشک	متوسط معاینه توسط هر دندانپزشک	متوسط پالپوتومی توسط هر دندانپزشک
۱	آباده	۰	۰	۱۷۱	۰
۲	ارسنجان	۸	۰	۳۱۲,۶	۰
۳	استهبان	۲۵	۰	۰	۳
۴	اقلید	۰	۰	۰	۱
۵	بوانات	۰	۰	۱۸۱,۵	۲۹
۶	پاسارگاد	۱۱۰	۰	۹۶۱	۱۴
۷	خرامه	۰	۰	۲۰,۵	۲
۸	خرمبید	۵	۰	۲۷۷,۳	۱۹,۵
۹	خنج	۰	۰	۶۸۳	۱
۱۰	داراب	۰	۰	۰	۰
۱۱	رستم	-	-	-	-
۱۲	زرین دشت	۰	۱۴۵۶	۶۴۰	۰
۱۳	سپیدان	۱۳	۳۲۰	۹۱۴	۲,۵
۱۴	سروستان	۴۶	۳۳۰	۷۹۶	۰
۱۵	شیراز ۱	۳۰,۳	۱۷۴۶	۱۱۰۱	۷۹,۹۴
۱۶	شیراز ۲	۵۸,۵۷	۲۲۸/۷۵	۱۶۹,۱۵	۱۰,۲۵
۱۷	فراشبند	۰	۰	۱۶۶,۵	۰
۱۸	فیروز آباد	۰	۰	۰	۱۲,۶
۱۹	قیروکارزین	۰	۰	۹۸	۰
۲۰	کازرون	۰	۰	۰	۰
۲۱	کوار				
۲۲	لار	۰	۰	۶۷۶,۸	۱۲۱
۲۳	لامرد	۰	۰	۰	۰
۲۴	مرودشت	۷۹	۵۹۵	۰	۰
۲۵	ممسنی	۰	۰	۵۵۶,۳۷	۰
۲۶	مهر	۰	۰	۰	۰
۲۷	نیریز	۰	۰	۹۷	۰

